

MUALLIMOV SVIJET KNJIGE

Ahmet ALIBAŠIĆ

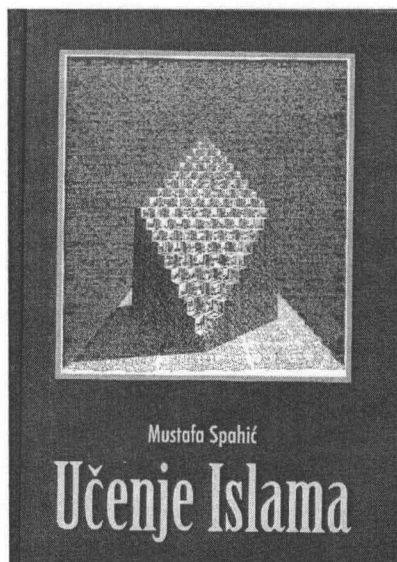
UČENJE ISLAMA

Mustafa Spahić: *Učenje islama*. (Zenica: Vrijeme, 2002.), str. 498.

Učenje islama pledira da bude životno djelo profesora Mustafe Spahića. Obimna knjiga koja je pred nama ne da se lahko žanrovski klasificirati. Ona se sastoji iz tri dijela:

- 1) Osnovne odlike i odrednice čovjeka - Adema,
- 2) Bitne i nezaobilazne teme i
- 3) Strasti, poroci i grijesi.

Prvi dio predstavlja okosnicu čitavoga djela i njegovu srž. On je ujedno i najzahtjevniji i nema sumnje da se autor morao snažno intelektualno napregnuti eksplicirajući islamski svjetonazor a posebno islamsko shvatanje i poimanje čovjeka, krunskog Božijeg stvorenja, na skoro tri stotine stranica. Ovim se autor uvrštava u malu skupinu savremenih islamskih mislilaca koji su napisali svoje sinteze islamskoga *weltanschauung*a kao što su rahmetli Sejjid Kutb (*Hasaisu-tesavvuri-l-islami*), I. R. Faruqi (*Tevhid*), M. N. Al-Attas, Fazlur Rahman (*Islam*), M. A. el-'Akkada (*El-Insan fi 'l-Kur'an*) i Alija Izetbegović (*Islam između Istoka i Zapada*). Profesor Spahić se opredijelio za originalnu metodu:

identificiranje temeljnih odlika čovjeka (Adema) po Kur'anu. Tako je profesor Spahić, cijenimo vrlo uspješno, napisao izvanredan uvod, između ostalog, i u islamsku psihologiju ličnosti i religije, antropologiju, sociologiju, uporedne religije i historiju.

Osnovna karakteristika ovoga djela jeste primarno i gotovo isključivo oslanjanje na Kur'an i sunnet. Za autora je Kur'an, očito, polazište svake izvjesne spoznaje. Rezultat takvog odnosa je koncepcija čovjeka maksimalno oslobođena izvanjskih, uvjetno kazano neislamskih, utjecaja, i to

je ono što ovaj dio knjige čini svojevrsnim komentarom Kur'ana. Brojni su kur'anski citati tematski organizirani tako da pružaju sređenu sliku o čovjeku i njegovoj naravi u posljednjoj objavi. Odsustvo pozivanja na druge islamske autoritete bi kod nekog drugog autora predstavljalo mahanu, dok profesor Spahić dubinom svoga uvida u Kur'an taj nedostatak kompenzira svojim neposrednim, tuđim shvatanjima, terminologijom i raspravama neopterećenim uvidom u Kur'an i sunnet i tako dolazi sa novim i vrlo inspirativnim tumačenjima sihira, mita i drugih ključnih islamskih koncepata.

Daleko bi nas odvelo nabrajanje svih odlika čovjeka koje je autor identificirao, ali je važno zapaziti da autor insistira, kur'anski sasvim opravdano, na konstantama ljudske prirode. Intencija pobijanja bezbožne teorije evolucije odveć je jasna. Instinkti, motivi, porivi, strasti i nagoni Adema ni u čemu se bitno ne razlikuju od onih savremenog čovjeka. Ta se činjenica, s obzirom na njene dalekosežne konsekvence, nikako ne može preneglasiti. Ništa manje nije interesantno i važno autorovo razumijevanje mita i magije kao antiobjave i izvora svih zala.

U drugom dijelu, autor na originalan način govori o sihiru/magiji, tevidu, ulozi poslanika kao svjetionika čovječanstvu, slobodi, nafaki, islamskoj kulturi ishrane, moralnom liku Poslanika, islamskom obrazovanju, islamu, demografiji i civilizaciji.

Profesor Spahić posebno brikljira u trećem dijelu kada kao iskusni znalac ljudske prirode nadahnuto opisuje i analizira ljudsku dušu, unutarjni svijet, motive, strasti i porive ljudske. Rezultat toga je dosada vjerovatno najrazrađenija psihologija grijeha i uvod u "šejtanologiju" na koju je autor ovih redaka naišao. Tekst o življenju, uživanju i izživljavanju je antologijski. Polazeći od maksime da u tumačenju vjere nema stida on hrabro govori o gorućim moralnim problemima i etičkim dilemama našega društva na sociološkoj i psihološkoj razini. Tako bez ustezanja govori o pogubnosti posvemašnje erotizacije modernoga života, o bludu, potvori, silovanju, alkoholu, drogi, psovki i kocki kao oblicima idolatrije, samozaborava i primitivizma. (Primjetno je da je autora hrabrost izdala na jednome mjestu, kada je trebao progovoriti o rješenju pitanja

mnogobrojnih udovica, mada se odgovor naslućuje).

Profesor Spahić je uglavnom teološki kategoričan u vezi s pitanjima koja slove kao moralne dileme savremene civilizacije (kloniranje, homoseksualizam, spasenje) i tu svoju samouvjerenost temelji na sili svojih argumenata. Autor inventivno govori o suodnosu vjere, nauke, politike, morala, kulture i civilizacije, licemjerju, despotizmu oličenom u faraonu, grijehu, žrtvi, pravdi, služenju Bogu kao najvećem stupnju slobode, mjestu i ulozi džamije, islamskom odijevanju... Njegova misao je jasna i angažirana, a stil prepoznatljivo gorljiv, i ponekad nekonvencionalan ("blentava Evropa"). Tekst obiluje ilustrativnim primjerima, interesantnim parabola (kapital - zlatno tele), i opuštajućim iskrama nadahnuća. Autor s lahkoćom povlači (historijske) paralele između četničko-ustaškog rušenja džamija i faraonske politike zatvaranja hramova, između Jevreja, Bošnjaka i Indijaca, ... S obzirom da Kur'an čita kao da se njemu objavljuje, on u njemu čita odgovore na mnoge savremene dileme i probleme, pa prepoznaje i Srbe u Šuajbovom

narodu, Staljina u faraonu, itd. Brojne digresije će možda zasmetati nekim, ali će, bez imalo sumnje, biti od koristi većini čitatelja.

Gledajući spisak tema koje okupiraju autora u ovom i drugim njegovim djelima jasno je da on ne živi u kuli od slonovače, da je vjerski lider-imam i daija, da mu je cilj dobro i spasenje njegove zajednice, a ne teorijsko raspravljanje. Zato u ovom djelu nema rasprava o Božijim svojstvima, ali zato ima o grijehu, onome što njemu vodi, o tevbi, oprost, nafaki, svijesti o Bogu, sihiru, ... S obzirom na tragičnu recentnu historiju balkanskih muslimana i teško lično autorovo iskustvo u državi neslobode, rat, agresija, genocid, silovanje, sloboda, država i vladavina zakona su također dominantne teme u njegovom diskursu.

Da je urađena ocjena hadisa ona bi ovo djelo učinila znanstveno utemeljenim i sa tog aspekta, dok bi tematski indeks olakšao čitatelju lociranje tema koje se ne pojavljuju u podnaslovima kao što su faraon, licemjerje... Sve u svemu, ovo djelo najtoplije preporučujemo našoj čitateljskoj publici.

m